

מתורתו של צדיק אבייר יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט
לקט דרושים ומאמרים, כביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת השי"ת
שנלקטו מכל ספריו הק'

כס"ד, פר' פתחם תשפ"ו

בית יעקב

שלימות הכוונה

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי כמועדו (כח ב).

את קרבני לחמי לאשי, דקדוק הלשון בכניי באמרו קרבני, לחמי, אשי, להורות בא דצריך האדם שיהיה דעתו ולבו שלם בתפלה, וזהו קרבני, לי, לשמי. לחמי, לשמי. לאשי, בלי שום מחשבה זרה:

מיתוק דיני הקטנות ע"י התפילה

והנה עקר התפלה למתק הקטנות תחלה, והקטנות הוא שם 'אלהים' שהוא דין, וממתקים אותו בשם הוי"ה שהוא רחמים. והנה שלשה 'אלהים' דקטנות דאמא ושלשה 'אלהים' דקטנות דאבא, וממתקים על ידי מ"ב דע"ב ומ"ב דס"ג ומ"ב דמ"ה, כמבאר בדיני הקדיש משם רבנו הא"י ז"ל (שער הכוונות ענין הקדיש). והנה לחם' גימטריא שלש הוי"ות, ולחם' הוא אותיות 'מלח', ומלח רומז לדיני אלהים שהם כמו מים מלווחים, ועל ידי שם הוי"ה נהפך מלח ללחם. וזה שאמר את קרבני לחמי, הנהו הרבה כדי שיתמתקו דינים דקטנות ותחזירו מלח ללחם. לאשי, דהינו שאלהים במלוי יוד"ן עם הכולל גימטריא 'אש', ועל ידי התפלה נהפך לרחמים. ריח ניחחי, הנה אלהים ברבוע גימטריא ר', וקמש אותיות אלהים ושלש עשרה אותיות המלוי גימטריא ח"י, בין הכל גימטריא ריח, לרמוז דעל ידי תפלה אתם ממתקים 'אלהים' וחוזר ריח טוב, אסותא לחיים טובים. והנה ריח אותיות 'חרי', לשון חרי אף, ד'אלהים' קדם שיתמתק הוא חרי אף, ואחר שיתמתק נהפך מחרי לריח טוב. ניחחי גימטריא פ"ו, הוא חשבון 'אלהים', ואלהים' הוא גימטריא 'האף', ובא לרמוז דעל ידי תפלה, 'אלהים' שהוא האף הגדול מתמתק וחוזר ניחחי. ולפיכך אמר ניחחי ולא ניחח, לרמוז על חשבוננו שהוא 'אלהים' המתמתק: (פיתוחי חותם)

יראת יעקב

חבור השמות הקדושים על ידי מנהיגי ישראל

עם הכולל (346), עולה בגימטריא כחשבון תבת 'נוצר', וכן תבת 'דצון', ויש בזה רמז כי חבור שני השמות יחד רומז להיכל הרצון, שהוא אחד מהיכלות עולם הבריאה, וכן למדת 'נוצר', שהיא המדה השמינית מתוך שלש עשרה מדות של רחמים.

בקשת משה על חיבור השמות גם בידי המנהיג הבא

והנה, שלשה צרופים יש לשם אה"ה - שם קס"א, שם קנ"א ושם קמ"ג. וחשבון שלשת הצרופים יחדו עולה תנ"ה (455).

כאשר נודע למשה רבנו מפי הגבורה, כי עתיד הוא להסתלק בקרוב מן העולם, בקש מאת ה' כרועה נאמן לעמו ישראל, שגם המנהיג אשר יבוא אחריו, תהיה בו מדה זו של חבור שני השמות הקדושים, שם קפ"ד ושם קס"א. ועל פן עמד ובקש מאת ה' יתברך, כי יפקד וימנה על עמו 'איש על העדה', שיהיה רועה ומנהיג לישראל בכל השמות הקדושים הללו.

רמוז לשון הפסוק על בקשת משה בדבר צירוף השמות

זהו שהתפלל משה בלשון 'פקד', ששרש תבה זו - 'פק"ד', רומז לשם 'קפ"ד'. והוסיף ואמר כי ה' הוא 'אלהי הרוחת' שכן חשבון תבות אלו, עם ארבע אותיות תבת 'אלהי', עולה בגימטריא כחשבון התבות 'אלה קפ"ד תנ"ה' (675), וכפי שנתבאר כי 'תנ"ה' הוא חשבון צרופי שם אה"ה, שאחד מהם הוא 'קס"א'. וכונת בקשתו היתה, שחפץ כי יעמיד ה' יתברך מנהיג לעמו, שיהיה בו משתי הרוחות, כלומר שתהיה בו הארה מן החבור הגמור הנעשה משני שמות אלו.

בקשת האותיות מלפני ה'

על ענין זה רומזים דברי המדרש, שסמך כאן את הכתוב 'האותיות' שאלוני על בני. והכונה, שעל השאלה מדוע נאמר כאן 'הרוחת' בלשון רבים, יש לישב שכביכול אותיות השמות הקדושים בעצמן באו לפני הקדוש ברוך הוא, ושאלו ובקשו ממנו יתברך שלא תתבטל הארתן במנהיג ישראל, אלא תמשיך ותופיע גם במנהיג הבא שיצמד להם לאחר משה רבנו. כי גם העומד במקומו של משה, ראוי שינתן בו מהודו של רבו.

הקדוש ברוך הוא הודיע לבניו את חיבתם לפניו

מעתה יש לומר, שעל זכות גדולה זו שזכו

וידבר משה אל ה' לאמר. יפקד ה' אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה (כז טו-טז).

טובת ישראל - עיקר חפצו של משה רבינו

עד שעת מיתתו ממש, היתה כל מחשבתו של הרועה הנאמן משה רבנו עליו השלום רק על טובת צאן מרעייתו. ולכן, סמוך למיתתו קרא אליו את כל ישראל וברך אותם נאמנה, כל שבט ושבט לפי תכונתו וכוחות נפשו. וקדם לכן, דאג לעמו ישראל, ובקש עליהם מאת ה' יתברך, כי יעמיד להם רועה נאמן אשר ישא אותם כאומן את היונים, וינהיגם בדרך הישרה לבוא אל מקום חפצם.

מדוע נכתבו דברי משה באותו אופן של כתיבת מצות ה'?

רבנו זי"ע"א (מחשוף הלבן) מדקדק את לשון הפסוק, וכותב כי כאן זהו המקום היחיד בתורה, שבו דבר משה רבנו אל ה' יתברך, בדיוק באותו אופן ומשקל שבו היה מדבר אליו ה'. כי בדרך כלל נאמר בפסוקים 'וידבר ה' אל משה לאמר', ואלו כאן נאמר על משקל זה, 'וידבר משה אל ה' לאמר'. ויש להבין את פשר הדבר.

ביאור דברי המדרש ויישוב קושייתו

כדי לבאר את הענין, יש להקדים כאן את דברי רבותינו זכרונם לברכה בפרשתנו, שאמרו בפסוק (במדבר רבה כב א) בזו הלשון: "הרוח אינו אומר, אלא 'הרוחת', זה שאמר הכתוב (שעיה מה יא) 'האותיות שאלוני על בני ועל פעל ידי תצוני'". ויש להבין, מה פרוש הפסוק 'האותיות שאלוני', וכיצד מתישב על ידו דקדוק לשון המדרש, מדוע נאמר כאן 'הרוחת' בלשון רבים ולא 'הרוח' בלשון יחיד.

צירוף מילויי שם הוי"ה ואה"ה

והנה, ידוע כי שם הוי"ה במלוי יוד"ן הוא שם ע"ב (דהיינו יוד"ן וי"ו ה"י) ושם ע"ב ברבוע (דהיינו יוד"ן וי"ו ה"י וי"ו ה"י וי"ו ה"י) עולה בגימטריא קפ"ד (184). שם אה"ה במלוי יוד"ן (דהיינו אל"ף ה"י וי"ו ה"י) הוא שם קס"א (161). עוד ידוע, כי צירוף שני השמות יחד, עולה בגימטריא כחשבון תבת 'משה' (184 + 161 = 345).

סודות חיבור שני השמות הקדושים

רבנו הא"י זי"ע"א מבאר בענין זה (שער המצוות פרשת שופטים), כי חבור שני השמות הקדושים הללו יחד, יוצר בשמים חבור בין שתי הבחינות של מדת היסוד העליונה. וכמו כן, חשבונם

לה ישראל, שאותיות השמות הקדושים בעצמן חפצו ביקרם ורצו להמשיך ולשרות עליהם, רצה הקדוש ברוך הוא להודיע לעמו ישראל, כדי להודיעם את גדל מעלתם וסגלתם. על פן כתב בתורתו הקדושה 'וידבר משה אל ה' לאמר', בדיוק באותו אופן שבו תמיד בא הציון אל משה מאת ה', כדי לפרש שבכל השמות הקדושים היה משה רבנו יכול לגוד ולצוות, כפי שוה יתברך צוה את בני ישראל בגסח זה. ואותן האותיות הקדושות באו לפני ה' יתברך ובקשו על בניו, ונתקבלה בקשתן לפניו.

באור יעקב

ויאסף אל עמיו

שאחד השורים שהיה יהודי ירא ה' וסר מדע, חש בכאבם, והציע להם להשתטח על הציון של הקדוש רבי יעקב בעיר דמנהור, שרבים נושעו בזכותו, ואולי יושעו גם הם. השר ואשתו שמעו בקול היהודי, והשתטחו על קברו של רבי יעקב במשך לילה שלם בבכי ובתחנונים, מתוך אמונה שלמה בכח הצדיק, והדליקו שם נרות לכבודו של רבנו אביר יעקב.

באותה שנה נפקדה אשתו וילדה בן, ומאותו זמן הוסיפה ללדת וילדה עוד בן, ואחריו שתי בנות. המשיך השר ושח לרבנו, שלאות הוקרה קבל על עצמו שכל שנה ביום הולדת הבן הראשון, ילכו הוא ומשפחתו להדליק נרות ולהשתטח על קברו של רבי יעקב. בנוסף, כל בניו ונכדיו על שם רבני משפחת אביחצירא, וכן הבנות, האחת נקראת בשם אמו של מרן רבי יעקב, והשניה בשם אשתו של רבי יעקב.

השר לא הסתפק בכך. הוא חלה את פני בבא חאקי זצ"ל שיאות להענות להזמנתו, להגיע לטירתו המפארת, בה ערך לכבודו קבלת פנים ממלכתית, החלים יצרו לכבודו גם מחברות, והוא עבר תחתינו, כל אחד מהבנים העניק לו שעון זהב, והשר ואשתו נתנו לו מתנה מקבדת כיד הטובה עליהם.

בשעה שפנה לדרך, ברך אותם ברכה כיד ה' הטובה עליו. באותם הימים בהשתדלות השר, אף הזמן בהזמנה מלכותית בנוכחות שרים, רוזנים ואנשי חצר המלוכה, לבא לארמונו של המלך פואד. כאשר נכנס לטרקלין המלכותי, ברך בבא חאקי זצ"ל את ברכת המלכים (שמבכים את מלכי אמות העולם): 'ברוך שנתן מקבדו לבשר ודם, וכל הנוכחים ענו אחריו אמר, ולאחר מכן ברכו בברכת ה'נותן תשובה למלכים, המופיעה במחזורים של ימים נוראים, וליהודים היתה אוהה ושמחה.

שנים רבות לאחר מכן, מזכיר היה בבא חאקי זצ"ל קבלת פנים זו, לציין את היחסים המיוחדים שהיו במצרים בעבר, בין השלטון המסלמי לבין היהודים בכלל.

קדשתו הנשגבה של רבנו "אביר יעקב" זיע"א, השפיעה לא רק בחייו, אלא גם לאחר הסתלקותו לגנזי מרומים המשיכה קדשתו לחופף, ורבים נושעו בכחו הגדול, כמאמר חכמינו ז"ל על יעקב אבינו (תענית ה' ב) 'יעקב אבינו לא מת'. ולא רק יהודים אלא גם גויים מאמות העולם ראו ישועות על קברו.

ועל כך רגיל היה לספר סידנא בבא חאקי זצ"ל, כי בזמן ששהה בדמנהור בציון הקדוש, בדרך לארץ הקדש בשנת תרפ"ה, שמע להפתעתו קול המלה מאזור הציון. הוא התקרב וראה במקום אנשים וטרף, חילים ונכבדים. תוך שהוא מתפלא ומשתומם על המחזה, שאל את הנוכחים לפשר הדבר, מי אלו שנומצאים בציון הקדוש? והם השיבו לו ששר הפנים של מצרים, נמצא קצת בחדר הציון של הצדיק רבי יעקב אביחצירא זיע"א, רבנו "אביר יעקב".

בבא חאקי זצ"ל בקש שיאמרו לשר, שנקדו של רבי יעקב נמצא קצת בכניסה לציון, וכמה מהשומרים מסרו את ההודעה לשר. בינתיים התישב לנוח קמצא מטרח הדרך, והנה הוא רואה את השר יוצא לקראתו. בקש בבא חאקי לקום לכבודו מפני כבוד המלכות, והנה מרחוק שומע הוא את קולו ורואה את תנועותיו הברורות של השר, המורות לו להמשיך ולשבת, וכך אמר לו השר, "הנה גשבעתי שלא תקום מפני, כי אם אני אבוא אליך".

ואמנם כך היה. הצדיק לא קם, ואלו השר וארבעת ילדיו נגשו אליו ביראת כבוד, נשקו את ידיו, ונהגו בו כבוד גדול. אחר ספרו לו השר ואשתו, שמכבדים הם את מקום קבורתו של מרן אביר יעקב, משום שסבורים הם שרבי יעקב שנה את חייהם מחיי גון לחיי אשר ושמחה. וכה ספרו:

על אף העשר והכבוד הגדול שהיו מנת חלקם, כבר חלפו כמה וכמה שנים מנשואיהם, ולא נולדו להם בנים. נגרם להם צער גדול מכך, עד

קדושת יעקב

כאשר אליהו בא לברית מפסיד הידושי תורה הנאמרים למעלה

לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום (כ"ה יב).

וא"ו דשלוש קטיעא. ואפשר לרמוז, דהנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (פרקי דרבי אליעזר פכ"ח זוהר ח"א גג), דבשעה שאמר אליהו קטרונג על ישראל ואמר להקדוש ברוך הוא (מלכים א' י"ט י) 'עזבו בריתך בני ישראל', אמר לו הקדוש ברוך הוא, יש לך פה לומר קטגוריא על בני, וזהו שאמר שם (פסוק ט) 'מה לך פה אליהו, דריש פה' לשון פה, ואמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך, הפה שאמר קטגוריא על ישראל ואמר 'עזבו בריתך בני ישראל', הוא שיהיה עתיד להיות מעיד שמקיימים בריתי בני ישראל, והינו מה שאליהו בא בכל ברית מילה, ועושים כפסא לשמו ואומרים 'זה הכפסא של אליהו זכור לטוב'. והקשו הראשונים זכרונם לברכה, היכי דמי דבר זה, הקדוש ברוך הוא בא לעגש [את] אליהו על שאמר קטגוריא על ישראל, ואדרבא הוסיף לו שבר שאמר לו יהיה מצוי בכל ברית מילה. ותוצו, דגם זה עגש הוא, דאליהו כל זמן שהוא מצוי בישיבה של מעלה מוסיף לשמע חדושי

התורה וסודותיה, וכשהוא יורד למטה מתבטל מלשמע, נמצא ביאתו למילה עגש הוא לו:

משום שמפסיד החידושים האות ו' דשלוש קטיעא

והנה פינחס הוא אליהו, ועכשו הבטיחו הקדוש ברוך הוא על ידי משה שינלה לו סודות התורה אבל לא בשלמות, לפי שעתיד לומר קטגוריא בפיו על ישראל, ובשביל כך יהיה חסר מעט מסודות התורה מחמת הבטול שמתבטל בשעה שהוא בא לברית מילה. וזהו שאמר **לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום**, הוא ברית על התורה הנקראת 'שלום', דהינו שיתגלו לו רזי התורה, ובאה וא"ו דשלוש קטיעא לומר, דשלוש זה שהיא התורה שעתידה להתגלות לו יש בה חסרון מעט, לפיכך וא"ו דשלוש קטיעא. והחסרון הוא בשביל פיו שעתיד לומר קטגוריא על ישראל, והפה רמוז בראשי תבות 'הנני נתן לו גימטריא פה', לומר, בשביל מה שעתיד לומר בפיו לפיכך באה וא"ו דשלוש קטיעא: (פיתוחי חותם)